

Мироненко І., Бутенко В. Словесна творчість дітей старшого дошкільного віку як педагогічна проблема. *Дошкільна і початкова освіта: реалії та перспективи: збірник наукових статей студентів, магістрантів та молодих науковців*. Суми ФОП Цьома С.П., 2023. С. 260–264.

Ірина Мироненко, Віта Бутенко

*Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка*

СЛОВЕСНА ТВОРЧІСТЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті обґрунтовано розвиток словесної творчості дітей старшого дошкільного віку як педагогічну проблему, що полягає у визначенні етапів розвитку словесної творчості дітей старшого дошкільного віку; характеристиці способів вирішення проблеми щодо факторів та причин, що впливають на розвиток словесної творчості дітей старшого дошкільного віку; розгляді умов для розвитку словесної творчості дітей старшого дошкільного віку.

Ключові слова: *словесна творчість, діти старшого дошкільного віку.*

Постановка проблеми. Словесна творчість – це важлива складова розвитку особистості дитини, що формується на стадії дошкільного віку і впливає на її загальний розвиток, зокрема, на здатність до творчого та критичного мислення, самовираження. Розвиток цих навичок може підвищити рівень самооцінки та самодисципліни дитини, що, в свою чергу, може позитивно вплинути на її соціальну та емоційну зрілість. Тому розвиток словесної творчості дітей старшого дошкільного віку є важливою педагогічною проблемою, яка вимагає уваги вихователів та відповідної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблема розвитку словесної творчості дітей старшого дошкільного віку є актуальною, тому сучасні науковці приділяють їй значну увагу. Серед авторів, що присвятили увагу цій проблемі, можна виділити В. Беґа, О. Буряк, М. Васильєва, Н. Гордієнко, А. Кривцову та ін. У своїх дослідженнях вони звертають увагу на різноманітні аспекти розвитку словесної творчості, такі як формування мовленнєвої культури, розвиток словникового запасу та вміння виражати свої думки та почуття. Науковці І. Петренко та О. Ковальова називають причиною погіршення словесної творчості дітей недостатній рівень підготовки педагогів до цієї роботи.

Мета статті: обґрунтувати розвиток словесної творчості дітей старшого дошкільного віку засобами казки як педагогічну проблему.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні проблема розвитку словесної творчості має важливе значення як для особистісного розвитку, так і для успішної соціальної та професійної адаптації у майбутньому. Належний розвиток словесної творчості допоможе дітям старшого дошкільного віку стати креативними та мисленнєво-активними людьми. Крім того, цей процес сприяє розвитку інтелектуальних, соціальних та емоційних компетенцій, допомагає дітям розуміти світ навколо себе, розвиває їх відчуття гумору, емпатії та критичного мислення. Розвинені навички творчого мислення, висловлювання власних думок та ідей, вміння створювати тексти та інші форми словесної діяльності є необхідними вміннями для успішного функціонування у сучасному суспільстві.

Дослідники (Н. Гавриш, Е. Короткова, Н. Орланова, Є. Тихеева, Є. Фльоріна та ін.) стверджують, що розвиток словесної творчості у дітей старшого дошкільного віку є важливим завданням і вказують на різноманітні методи, що можуть сприяти досягненню цієї мети. Для того, щоб діти могли вільно творити, їм необхідні навички складання оповідань, казок та вміння вигадувати образи та сюжети. Серед

провідних методів, які рекомендують дослідники, можна виділити використання природи, фольклору, іграшок, театралізованої діяльності, ілюстрацій та розвитку поетичного слуху [2].

Для дітей старшого дошкільного віку, словесна творчість є невід'ємною частиною їх загального творчого розвитку у різних видах діяльності. Формування словесної творчості ґрунтується на сприйнятті творів мистецтва та усної народної творчості, де зміст і форма є нероздільними. Ознайомлення з різними жанрами літературних творів та їх особливостями дозволяє дитині зануритись у світ художніх образів, що подальше поглиблюється в театралізованій діяльності, сприяючи розвитку творчої уяви та вмінню використовувати різноманітні мовні засоби. Розвиток словесної творчості у дітей старшого дошкільного віку є процесом, який має багато аспектів та залежить від загального мовленнєвого розвитку дитини.

За дослідженням І. Бурлаки [1], розвиток словесної творчості дітей старшого дошкільного віку можна розділити на кілька етапів. Перший етап – це підготовка, коли дитина формує ідею для твору та збирає матеріал. На другому етапі, що називається наочно-образним моделюванням, дитина уявляє сюжет та образи та відтворює їх у письмовому вигляді. Третій етап – створення тексту, коли дитина формує структуру твору та відтворює свої ідеї у письмовому вигляді. На четвертому етапі, який називається редагуванням та вдосконаленням, дитина перевіряє твір на правописні та граматичні помилки, вносить необхідні зміни та вдосконалює текст.

Визначені етапи розвитку словесної творчості дітей старшого дошкільного віку дають нам розуміння того, яким чином формується творчий процес в дітей та яким чином педагог може допомогти у цьому процесі. Крім того, вони дають педагогам певні настанови щодо організації роботи з дітьми з метою розвитку їхньої словесної творчості. Зокрема, педагог може сприяти формуванню ідей для твору, надавати

дітям можливість наочно-образно моделювати твори, допомагати в структуруванні твору та редагуванні. Тому знання про ці етапи дозволять більш ефективно працювати з дітьми в напрямі розвитку їхньої словесної творчості.

Згідно з результатами досліджень вчених, багато дітей стикаються з проблемами у розвитку словесної творчості, що може впливати на їх майбутнє навчання та життя. Зокрема, Є. Радіонова та Л. Тіхонова [5] показали, що не всі діти старшого дошкільного віку володіють достатнім рівнем словесної творчості. Інше дослідження, яке проводили І. Шубіна та О. Шершньової [6], засвідчило, що у більшості дітей старшого дошкільного віку виявлені проблеми з формуванням творчого мислення та розвитку мовлення, що зменшує їх можливості для творчої самореалізації в майбутньому. Дослідження Н. Мельник [4] продемонструвало, що однією з найважливіших проблем розвитку словесної творчості є недостатня кількість часу, який дитина витрачає на літературну діяльність, тобто читання та письмо.

Дослідження науковців [4; 5; 6 та ін.] підтверджують, що проблеми з розвитком словесної творчості є актуальною проблемою для дітей старшого дошкільного віку. Таким чином, основна педагогічна проблема, яку необхідно вирішувати, полягає у розробці ефективних підходів до розвитку словесної творчості у дітей старшого дошкільного віку. Для цього потрібно створювати нові програми, методики та інноваційні підходи, які б допомогли дітям старшого дошкільного віку розвивати свою словесну творчість та підвищувати її рівень.

У цьому контексті не менш важливо звернути увагу також на фактори та причини, що впливають на розвиток словесної творчості дітей старшого дошкільного віку. Фактори, які впливають:

- *рівень та якість мовного спілкування в сім'ї* може бути одним з ключових факторів (діти, які живуть у середовищі, де багато говорять

та спілкуються з батьками, можуть мати більше можливостей для розвитку власної словесної творчості);

- *кількість часу*, який батьки приділяють читанню книг дітям, також може мати значення (чим більше часу дитина проводить з книгою, тим більша ймовірність, що вона зможе розвинути власну словесну творчість);

- *рівень розвитку мислення та уяви дитини* є іншим важливим фактором (діти, які мають високий рівень розвитку мислення та уяви, можуть бути більш творчими у власній мові);

- *кількість та якість розвивальних ігор та вправ у закладах дошкільної освіти* також можуть впливати на словесну творчість дітей (ігри, які сприяють розвитку мовлення та фантазії, можуть бути корисні для розвитку словесної творчості);

- ефективність методик навчання може також відігравати важливу роль (якщо методики навчання сприяють розвитку мовлення та стимулюють творчу самореалізацію дитини, то це може мати позитивний вплив на розвиток її словесної творчості) [3].

Існує кілька способів вирішення проблеми щодо факторів та причин, що впливають на розвиток словесної творчості дітей старшого дошкільного віку. Можна вирішити цю проблему завдяки таким підходам як:

1. Систематичне використання методів, спрямованих на розвиток словесної творчості у дітей старшого дошкільного віку, таких як розвиток мовленнєвої культури, культури спілкування, інтелектуальної культури та інших. Наприклад, метод проектів, запропонований М. Монтесорі; метод творчого мислення – М. Левіна; метод гри – Л. Виготським, метод імітації – І. Якобсоном.

2. Розробка програм та методик з метою вирішення проблеми низького рівня розвитку словесної творчості дітей старшого дошкільного віку. Ці програми та методики повинні бути адаптованими до потреб

та можливостей кожної дитини, враховувати її індивідуальні особливості та здібності.

3. Співпраця з батьками та іншими дорослими, які оточують дитину, з метою використання різноманітних способів розвитку її словесної творчості. Наприклад, дорослі можуть заохочувати дітей до письма та читання, читати їм цікаві книги, допомагати їм зі складанням розповідей та історій тощо.

4. Створення стимулюючої атмосфери в дитячому середовищі, яка б сприяла розвитку словесної творчості дітей. Наприклад, дитячий садок або дитячий клуб можуть організовувати різноманітні заходи, які стимулюють дітей до розвитку їх словесної творчості, наприклад, літературні конкурси, театралізовані вистави, круглі столи тощо.

Не менш важливо розглядати і умови для розвитку словесної творчості дітей старшого дошкільного віку потрібні такі як:

- *стимулююче середовище*: діти повинні бути оточені стимулюючими матеріалами та знаходитися у середовищі, яке сприяє розвитку мовленнєвої творчості;

- *здорове середовище*: здорове фізичне та емоційне середовище допомагає дітям бути більш відкритими та творчими в своєму мисленні;

- *підтримка батьків та вихователів*: діти потребують підтримки та похвали від батьків та вихователів, щоб відчувати впевненість у своїх здібностях та продовжувати розвивати власну творчість;

- *стимулювання власної ініціативи*: дітям потрібно надавати можливість розвивати свою творчість та ініціативу, давати їм вільний простір для виразу своїх ідей та думок;

- *використання різноманітних методів*: вихователі та батьки повинні використовувати різноманітні методи та техніки, які стимулюють

розвиток словесної творчості, такі як ігри, пісеньки, розповіді, дискусії та інші.

Висновки. На основі проведеного аналізу можна зазначити, що для вирішення педагогічної проблеми розвитку словесної творчості, вихователям та батькам необхідно розуміти причини, через які виникає проблема та знати і використовувати методи, які допоможуть підвищити рівень словесної творчості дітей старшого дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурлака І. Методика розвитку словесної творчості у дітей старшого дошкільного віку. Київ: ВЦ «Освіта України», 2016. С. 29–31.
2. Гавриш Н.В., Короткова Е.П., Орланова Н.П., Тихеева Є.І., Фльоріна Є.О. Розвиток мовлення старших дошкільнят. Харків: ВД «Інжек», 2016. 151 с.
3. Гончаренко С.В., Мартиненко О.В. Формування словесної творчості дітей старшого дошкільного віку. *Наукові записки Інституту педагогіки НАПН України*. К.: ІПН НАПН України, 2015. Вип. 138. С. 19–25.
4. Мельник Н.В. Формування творчої мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2019. Вип. 60. С. 70–76.
5. Радіонова Є., Тіхонова Л. Розвиток словесної творчості дітей старшого дошкільного віку в процесі літературної діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2018. Вип. 2. С. 85–89.
6. Шубіна І.В., Шершньова О.О. Розвиток творчої мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологічні науки»*. 2017. Т. 2. С. 107–110.